

Sygn. akt **I AGa 258/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSA Elżbieta Fijałkowska**

Sędziowie: **SA Piotr Górecki /spr./**

SA Ewa Staniszevska

Protokolant: **st.sekr.sąd. Kinga Kwiatkowska**

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

przeciwko **Przedsiębiorstwo(...)Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 31 stycznia 2018 r. sygn. akt IX GC 1351/15

1. oddała apelację;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Piotr Górecki Elżbieta Fijałkowska Ewa Staniszevska

Sygn. akt IAGa 258/18

UZASADNIENIE

Powódka E. (...) sp. z o.o. wniosła przeciwko pozwanej Przedsiębiorstwo (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o zasądzenie od pozwanej kwoty 80 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 23.06.2015 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W dniu 24 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. akt (...))

Pozwana wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i zaskarżył nakaz w całości, zażądał oddalenia powództwa na koszt powoda.

Pismem procesowym z 2 grudnia 2016 r. powódka rozszerzyła powództwo o zapłatę do kwoty 205.006,56 zł, która jest iloczynem wykonanych i odebranych prac budowlanych w postaci przygotowania i montażu zbrojenia rampy w ilości 151,52 m² oraz stawki w wysokości 1100 zł netto za metr kwadratowy plus należnego 23% podatku VAT. Roszczenie wynosi 18,08% kwoty 1.133.976,36 zł brutto.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu:

1) zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.084,84 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18.07.2015 roku do dnia 31.12.2015 roku i z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1.01.2016 roku do dnia zapłaty;

2) oddalił powództwo w pozostałej części;

3) kosztami postępowania obciążył powódkę i z tego tytułu:

a) zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę: 6135,29 zł;

b) nakazał ściągnąć od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Poznaniu kwotę 6.251,00 zł (sygn. akt IX GC 1351/15).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Obie strony prowadzą działalność gospodarczą w zakresie m.in. robót budowlanych. W toku negocjacji stron dotyczących inwestycji pn. „Budowa (...)przy ul. (...)w Ś.” powód – reprezentowany przez T. G. dyrektora ds. inwestycji – złożył przedstawicielom pozwanej ofertę na wykonanie prac żelbetowych za pośrednictwem listu internetowego z 7 listopada 2014 r. Z przedmiotowej oferty cenowej wynikało w szczególności przygotowanie i montaż zbrojenia prefabrykowanego za cenę 1200 zł netto za tonę. Na etapie ustalania szczegółowych warunków kontraktu, w którymś momencie pojawił się błąd w zakresie jednostki miary za przygotowanie i montaż zbrojenia prefabrykowanego. Strony wymieniały się korespondencją elektroniczną. R. S. wysłał e-maila, w którym pojawił się błąd - tj. stawka za 1 metr kwadratowy. Taka jednostka miary została faktycznie wpisana do umowy stron. Nikt ze strony pozwanej tego błędu nie zauważył do około lutego - marca 2015 roku. Było to pod koniec realizowania umowy.

Przedstawicielem strony powodowej, uczestniczącym w ustaleniach treści umowy, obecny na wszystkich spotkaniach był T. G.. T. G. przyznawał, że stawka za 1 metr kwadratowy to oczywista omyłka i zapewniał o konieczności opracowania aneksu. Aneks nie został jednak podpisany. Powodowa spółka nigdy nie miała zamiaru zawrzeć przedmiotowej umowy według stawki, o której twierdzi powód i która faktycznie została wpisana do umowy. Taka stawka nie była nigdy negocjowana. Ostatecznie, w dniu 12 listopada 2014 r., powódka jako wykonawca zawarł z pozwaną, jako zamawiającym, umowę nr (...) na wykonanie robót ciesielskich, zbrojarskich i betoniarskich związanych z realizacją robót żelbetowych budynku, w tym rampy przeładunkowej, w zakresie a) wykonanie ścian żelbetowych, b) wykonanie ław fundamentowych rampy, c) wykonanie słupów żelbetowych, d) wykonanie podciągów, nadciągów, belek, grzybków; e) wykonanie pochylni rampy (monolityczna, montaż stropu/pochylni rampy filigran wraz z balkonami z nadbetonem), f) przygotowanie i montaż zbrojenia, g) wykonanie prac pomocniczych i towarzyszących, nieprzewidzianych zleceniem, a zleconych przez kierownika budowy na zadaniu inwestycyjnym pn. „Budowa (...)przy ul. (...)w Ś.”.

W umowie wpisano, że za wykonanie przedmiotu umowy wykonawca otrzyma wynagrodzenie ustalone w oparciu o obmiar powykonawczy robót potwierdzony pisemnie przez kierownika budowy zamawiającego i przy zastosowaniu następujących cen jednostkowych netto:

a) wykonanie ścian żelbetowych: 80,00 zł/m²;

- b) wykonanie ław fundamentowych rampy: 450,00 zł/m³;
- c) wykonanie słupów żelbetowych: 490,00 zł/m³;
- d) wykonanie podciągów, nadciągów, belek, grzybków: 500,00 zł/m³;
- e) wykonanie pochylnie rampy (monolityczna, montaż stropu/pochylni rampy filigran wraz z balkonami z nadbetonem) 55 zł/m²,
- f) przygotowanie i montaż zbrojenia: 1.100 zł/m²,
- g) wykonanie prac pomocniczych i towarzyszących, nieprzewidzianych zleceniem, a zleconych przez kierownika budowy = 33 zł/r-g.

Orientacyjna wartość wynagrodzenia netto za przedmiot umowy określono na 150.000 zł, ale nie stanowiło to ryczałtowego określenia wynagrodzenia. Strony ustaliły, że rozliczenie nastąpi w sposób kosztorysowy, przy uwzględnieniu cen jednostkowych określonych w §2 ust.1 umowy oraz protokólnie stwierdzonego w formie pisemnej faktycznie wykonanego zakresu prac. Rozliczenie za wykonane roboty odbywać się miało fakturami przejściowymi – stwierdzającymi zakończenie danego elementu robót wystawionymi co najmniej 2 razy w miesiącu oraz fakturą końcową wystawioną po protokólnym zakończeniu robót.

Zgodnie z §2 ust. 7 umowy stron wynagrodzenie wykonawcy miało być płatne w terminie 14 dni od daty doręczenia do zamawiającego poprawnie wystawionej faktury VAT wraz z protokołem, o którym mowa w ust. 5 lub ust. 6 umowy na rachunek bankowy wykonawcy każdorazowo wskazany na fakturze VAT.

Powódka wykonała prace objęte umową nr (...), które zostały odebrane przez pozwaną wg obmiaru wykonanych prac zbrojarsko-ciesielskich z 20.4.2015 r. Zgodnie z obmiarem robót z 20.4.2015 powód wykonał wagowo 3.280,90 kg rampy wjazdowej wewnętrznej. Wartość robót wykonanych wg obmiaru z 20.4.2015 r. (k. 85) wyliczono na 1 256 990,86 zł. Zgodnie z protokołem zaawansowania robót z 20.4.2015 zakres robót obejmował m.in. przygotowanie i montaż zbrojenia cenie 1.100,00 PLN/t o wartości umownej netto 16.500 zł, natomiast faktycznie wykonanie 108,60 % zaawansowania o wartości robót 17.830,55 zł. Protokół podpisał ze strony pozwanej kierownik budowy. W obmiarze z 20.4.2015 wyszczególnione zbrojenie w kilogramach lub tonach, ponieważ pracownicy pozwanej tak zawsze rozliczają tę kwestię i w taki sposób są robione zamówienia w zbrojarni przez pozwaną. W tym zestawieniu podane są metry kwadratowe, ale one dotyczą szalowania i betonowania elementów, a nie zbrojenia.

Określenie szacunkowego wynagrodzenia za wykonanie robót określonych w §1 ust. 1 umowy nr (...) w zakresie wynikającym z dokumentacji projektowej wykonawczej dla zadania inwestycyjnego pn. Budowa (...) przy ul. (...) w (...) sp. z o.o. w S., w części dotyczącej robót ciesielskich, zbrojarskich i betoniarskich - przy uwzględnieniu stawek za roboty, określonych w § 2 ust. 1 umowy - kształtuje się następująco: w zakresie dotyczącym pozycji (...) Rampa wjazdowa wewnętrzna:

- płyty żelbetowe stropowe płaskie z betonu (...)m² za cenę jednostkową 55.00 zł daje 11.952,05 zł;
- zbrojenie konstrukcji 217.310m² cenę jednostkową 1.100 zł daje 239.041 zł.

Całkowita wartość robót wg powyższego wariantu wyceny, tj. z uwzględnieniem stawek rzeczywiście wpisanych do umowy, wynosi 1.714.672,23 zł.

Określenie szacunkowego wynagrodzenia za wykonanie robót określonych w §1 ust. 1 umowy nr (...) w zakresie wynikającym z dokumentacji projektowej wykonawczej dla zadania inwestycyjnego pn. Budowa (...) przy ul. (...) w (...) sp. z o.o. w S., w części dotyczącej robót ciesielskich, zbrojarskich i betoniarskich - przy uwzględnieniu stawek za

roboty, określonych w §2 ust. 1 lit. a-g umowy oraz stawki za przygotowanie i montaż zbrojenia w cenie 1.100 PLN za tonę - kształtuje się następująco: w zakresie dotyczącym pozycji (...) Rampa wjazdowa wewnętrzna:

- płyty żelbetowe stropowe płaskie z betonu (...)m² za cenę jednostkową 55.00 zł daje 11.952,05 zł;
- zbrojenie konstrukcji 3,280 Mg(t) za cenę jednostkową 1.100 zł daje 3.608 zł.

Całkowita wartość robót wg powyższego wariantu wyceny wynosi 193.898,15 zł.

Typową jednostką rozliczeniową dla robót budowlanych polegających na montażu i przygotowaniu zbrojenia, na przełomie 2014 i 2015 r. jest jednostka zł/t lub zł/kg. Ceny są zbliżone do ceny ofertowej 1.200 zł/t i również są zbliżone do kwoty umownej 1.100 jeśli przyjąć jednostkę rozliczeniową zł/t. Do umowy stron wdarła się omyłka w zakresie jednostki rozliczeniowej za przygotowanie i montaż zbrojenia – zamiast 1.100 zł za metr kwadratowy winno być 1.100 zł za tonę. Na innych budowach pozwana zlecała montaż prefabrykatów zbrojarskich w złotych za tonę. Na tej samej inwestycji inni podwykonawcy, którzy również wykonywali roboty zbrojeniowe pracowali za stawkę 1.100 zł za tonę ułożonego zbrojenia. Metry kwadratowe stosuje się w budownictwie jako jednostkę pomocniczą do dokonywania ustaleń ilości zbrojenia w odniesieniu do elementów przestrzennych (płaty, ściany). Z tytułu wykonanych prac powód wystawił pozwanej fakturę nr (...) i ustalił wysokość należnego mu wynagrodzenia w kwocie 1.357.227,65 zł. Faktura została doręczona pozwanej 3 lipca 2015 r.

Pozwana do dnia wytoczenia powództwa nie uczyniła zadość żądaniu powoda. Strona pozwana nie kwestionuje swojej odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia powodowi za wykonane zbrojenia, ale jedynie do wysokości wynikających z protokołu przerobowego podpisanego przez obie strony i to jest około 180 - 190 tysięcy złotych. Pismem z 3 grudnia 2015 r. pozwana złożyła powódce oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego w § 2 ust. 1 lit. f umowy nr (...) oświadczenia woli dotyczącego ustalenia ceny jednostkowej za przygotowanie i montaż zbrojenia w wysokości 1.100 zł za 1 m², bowiem ustalenie w umowie do rozliczeń ceny jednostkowej nastąpiło wskutek błędu pozwanej w zakresie określenia jednostki miary za podaną cenę jednostkową.

Apelacje od powyższego wyroku wniosła powódka, która podniosła następujące zarzuty odwoławcze:

I. naruszenie prawa procesowego w postaci:

a) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, polegające na stwierdzeniu przez Sąd I instancji, iż „na etapie ustalania szczegółowych warunków kontraktu, w którymś momencie pojawił się błąd w zakresie jednostki miary za przygotowanie i montaż zbrojenia prefabrykowanego” (...), podczas gdy od samego początku w zawartej umowie, ustalono cenę jednostkową za przygotowanie i montaż zbrojenia w wysokości 1.100,00 zł za 1 metr kwadratowy, co doprowadziło do błędnego ustalenia, iż przyjęta stawka powinna być liczona w kwocie 1.100,00 zł za tonę zamiast za metr kwadratowy, zaś wynagrodzenie jakie należało się powodowi za wykonanie robót wynosi ok. 190.000,00 zł zamiast 1.133.976,36 zł;

b) art. 233 § 1 k.p.c. „przez wprowadzenie z materiału dowodowego, tj. zeznań świadka T. G., wniosków z niego niewynikających, w postaci tego, że stawka za 1 metr kwadratowy to oczywista omyłka (...)”,

c) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. „poprzez błędne uznanie przez Sąd I instancji, iż jednostka ceny winna być określona w wysokości 1.100 zł za tonę, z uwagi na to, że „na innych budowach pozwana zlecała montaż prefabrykatów zbrojarskich w złotych za toną” (...)”,

d) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. „poprzez zupełne pominięcie stanowiska biegłego sądowego wyrażonego w przedłożonej opinii, dotyczącego możliwości określenia zakresu realizowanych robót, w tym wykonania zbrojenia w metrach kwadratowych (...)”,

e) art. 233 § 1 k.p.c. „poprzez uznanie, iż określenie jednostki rozliczeniowej za przygotowanie i montaż zbrojenia w 1.100,00 zł za metr kwadratowy jest oczywistą omyłką pisarską podczas gdy nie może być mowy o zwykłej pomyłce, w sytuacji, w której jednostka metra kwadratowego jest stosowana we wszystkich dokumentach potwierdzających dokonane czynności (...)”,

f) art. 233 § 1 k.p.c. „poprzez przyznanie wiarygodności zeznaniom świadka R. S., podczas gdy z jednej strony twierdzi on, iż „w samym ustalaniu stawek nie uczestniczył”, z drugiej zaś twierdzi, że „z panem G. rozmawiałem na temat wysokości stawek” (...), a ponadto, wyprowadzenie z zeznań świadków R. S., M. K. (1) i C. L. konkluzji, iż zbrojenie zwykle rozlicza się w kilogramach albo tonach, lecz „nigdy w metrach kwadratowych” (...)”,

II. naruszenie prawa materialnego w postaci:

a) art. 65 § 1 k.c. w zw. z § 2 umowy nr (...) z dnia 12 listopada 2014 roku „poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w kontekście zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż od początku do końcowego rozliczenia umowy strony swoimi oświadczeniami obejmowały jednostkę miary stawki 1.100,00 zł za zbrojenie liczone w tonach a nie metrach kwadratowych”,

b) art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 353 k.c. „przez niewłaściwe ich zastosowanie i uznanie, że doszło do oczywistej omyłki pisarskiej co do jednostki miary zbrojenia, a strony od początku swoimi oświadczeniami obejmowały jednostkę liczoną w tonach, podczas gdy istnieje zasadnicza różnica pomiędzy metrami kwadratowymi, a toną zaś strony są profesjonalistami w swojej dziedzinie (...)”,

c) art. 353¹ k.c. „poprzez jego niezastosowanie i uznanie, iż do umowy z dnia 12 listopada 2014 r. wkradła się omyłka pisarska, ponieważ „przyjęcie stawki 1100 zł/m nie jest praktykowane na rynku”.

Autor apelacji wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie powództwa w całości, a w konsekwencji zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 205.006,56 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 czerwca 2015 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

II. ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,

III. zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego w zakresie zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna. Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne sądu I instancji i tym samym przyjmuje za własne. Wypada zatem odnieść się do zarzutów apelacyjnych.

Pierwszoplanowym zarzutem odwoławczym w zakresie prawa procesowego stanowił zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zauważyć trzeba na wstępie, że zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w przepisie art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 19 czerwca 2008 roku (I ACa 180/08, LEX nr 468598), jeżeli z określonego

materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Dla skuteczności zarzutu naruszenia wyżej wymienionego przepisu nie wystarcza zatem stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając. Zwalczanie swobodnej oceny dowodów nie może, więc polegać tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego wersji zdarzeń.

Generalnie zarzuty obejmujące naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. zmierzały do wykazania, że intencją stron umowy było uzgodnienie ceny jednostkowej za przygotowanie i montaż zbrojenia w wysokości 1.100,00 zł za 1 metr kwadratowy, a nie – jak to przyjął sąd I instancji, iż przyjęta stawka umowna powinna wynosić 1.100,00 zł za tonę (zamiast za metr kwadratowy). Stąd zarzuty w zakresie naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów będą omawiane łącznie.

Na wstępie trzeba rozważyć, czy zaoferowany materiał dowodowy pozwalał przyjąć, iż pierwotną intencją stron było zawarcie umowy w zakresie prac zbrojarsko-ciesielskich na rampie wjazdowej w oparciu o przelicznik wagowy (tona), czy przelicznik dokonany w metrach kwadratowych. Cena wynosząca 1.100 zł nie była sporna.

Przede wszystkim trzeba zwrócić uwagę, że na ofertę cenową powódki z 6 listopada 2024 r. W ofercie tej samo powódka oferowała wykonanie prac w zakresie przygotowania i montażu zbrojenia prefabrykowanego w cenie 1.200 zł za tonę (k. 133). Tymczasem w umowie z dnia 12 listopada 2014 r. w § 2 cenę jednostkową za przygotowanie i montaż zbrojenia opisano jako 1.100 zł za m². Jednakże w protokole zaawansowania robót z 20 kwietnia 2015 r. obejmującego roboty od 12 listopada 2014 r. wpisano za przygotowanie i montaż zbrojenia 1.100 z/tonę (k. 138). Protokół ten został podpisany przez przedstawiciela powodowej spółki. O tym, że w umowie pojawił się błąd opowiadał członek zarządu pozwanej J. G. (k. 514v). Twierdził, że po ustaleniach telefonicznych został wysłany mail do Pana S. (dyrektor kontraktu), który miał projekt skorygować i tam pojawił się błąd na „skutek przyklejania tabel kopiuj-wklej”. Gdy J. G. podpisywał umowę patrzył – jak zeznał – na cyfry, a nie jednostki. Wg niego wynegocjowana stawka zbrojenia to 1.100 zł na tonę. Wyjaśnienia powyższe uwiarygodnił biegły R. R., który zeznając w dniu 24 stycznia 2018 r. stwierdził, że było dla niego „zaskoczeniem”, że do umowy wpisano jednostkę w metrach kwadratowych. Wg biegłego „zakup zbrojenia jest zawsze wagowy”. Twierdzenia biegłego zasługują na pełną wiarygodność.

Wbrew apelacji, nie można przyjąć, że powyższe dowody są niewiarygodne w świetle zeznań świadka T. G., który był przedstawicielem powódki. Według świadka „Stawka wynagrodzenia była przyjęta za metr kwadratowy, bieżący i sześcienny” (akta(...)). Jednocześnie jednak świadek stwierdził, że nie wie „dlaczego rampa była ujęta w metrach kwadratowych”. Tak więc z powyższych zeznań nie wynika w sposób jednoznaczny, że od samego początku strony zgodnie ustaliły omawianą stawkę jako 1.100 zł/m².

Nie można podzielić zarzutu, że sąd I instancji naruszył art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. „poprzez błędne uznanie przez Sąd I instancji, iż jednostka ceny winna być określona w wysokości 1.100 zł za tonę, z uwagi na to, że „na innych budowach pozwana zlecała montaż prefabrykatów zbrojarskich w złotych za toną”. Z opinii biegłego wynikało jednoznacznie, że „jednostką rozliczeniową dla robót budowlanych polegających na montażu i przygotowania zbrojenia na przelomie (...) jest jednostka zł/t lub zł/kg” (k. 462). Nie było żadnych podstaw, aby biegłemu odmówić w tym zakresie wiarygodności.

Nie sposób też podzielić trafność zarzutu, że sąd pominął stanowisko biegłego sądowego wyrażonego w przedłożonej opinii, dotyczącego możliwości określenia zakresu realizowanych robót, w tym wykonania zbrojenia w metrach kwadratowych. Jest rzeczą oczywistą, że roboty montażowe w zakresie zbrojenia można przeliczać w różnych innych jednostkach miary. Biegły zresztą opracował na zleceniu sądu swoją opinię w różnych wariantach. Niemniej nie

oznacza to, że forsowana przez powódka jednostką jest prawidłowa i typowa w rozliczeniach w pracach budowlanych. Jak już wcześniej wspomniano, sama powódka w swojej ofercie przyjęła jednostkę złoty za tonę, a nie złoty za m².

Nie ma racji autor apelacji podnosząc, że nie może być mowy o zwykłej pomyłce, w sytuacji, w której jednostka metra kwadratowego jest stosowana we wszystkich dokumentach potwierdzających dokonane czynności, skoro w protokole zaawansowania robót z 20 kwietnia 2015 r. obejmującego roboty od 12 listopada 2014 r. wpisano za przygotowanie i montaż zbrojenia 1.100 z/tonę (k. 138).

Nie zasługiwał na aprobatę zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyznanie wiarygodności zeznań świadków R. S., M. K. (1) i C. L.. Sąd I instancji dokonał gruntownej oceny zeznań tych świadków i sąd odwoławczy ocenę tą podzielił. Wynika z zeznań tych świadków ogólnie, że zbrojenie zwykle rozlicza się w kilogramach albo tonach, lecz „nigdy w metrach kwadratowych”. Sam świadek M. K. (2) zeznał wprost, że jeśli chodzi o wpisanie w umowie stawki za przygotowanie i montaż zbrojenia „to ja to potraktowałem jako oczywistą omyłkę” (k. 223).

Niezasadne okazały się również zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Na tle art. 65 k.c. należy przyjąć tzw. kombinowaną metodę wykładni, opartą na kryterium subiektywnym i obiektywnym. Stanowisko takie zajmuje też nauka prawa cywilnego. Stosowanie kombinowanej metody wykładni do czynności prawnych obejmuje dwie fazy. W pierwszej fazie sens oświadczenia woli ustala się, mając na uwadze rzeczywiste ukonstytuowanie się znaczenia między stronami. Oznacza to, że uznaje się za wiążący sens oświadczenia woli, w jakim zrozumiała go zarówno osoba składająca, jak i odbierająca to oświadczenie. Decydująca jest zatem rzeczywista wola stron. Podstawę prawną do stosowania w tym przypadku wykładni subiektywnej stanowi przepis art. 65 § 2 k.c. Jeżeli okaże się, że strony nie przyjmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli, konieczne jest przejście do drugiej, obiektywnej fazy wykładni, w której właściwy dla prawa sens oświadczenia woli ustala się na podstawie przypisania normatywnego, czyli tak jak adresat sens ten rozumiał i rozumieć powinien. Za wiążące uznać trzeba w tej fazie takie rozumienie oświadczenia woli, które jest wynikiem starannych zabiegów interpretacyjnych adresata. Decydujący jest normatywny punkt widzenia odbiorcy, który z należyłą starannością dokonuje wykładni zmierzającej do odtworzenia treści myślowych osoby składającej oświadczenie woli. Przeważa tu ochrona zaufania odbiorcy oświadczenia woli nad wolą, a ściślej nad rozumieniem nadawcy. Nadawca bowiem formułuje oświadczenie woli i powinien uczynić to w taki sposób, aby było ono zgodne z jego wolą zrozumiane przez odbiorcę. Wykładnia obiektywna sprzyja pewności stosunków prawnych, a tym samym i pewności obrotu prawnego. Przyjmując tak subiektywną jak i obiektywną interpretację wykładni woli stron przyjąć trzeba, że pierwotną ich wolą przy zawieraniu umowy było określenie ceny zbrojenia na 1.100 zł za tonę. Wynikało to nie tylko z samej oferty powódki, ale chociażby z protokołu powykonawczego oraz z opinii biegłego. Zgodnie z kombinowaną metodą wykładni, priorytetową regułą interpretacyjną oświadczeń woli składanych indywidualnym adresatom stanowi rzeczywista wola stron. Dodać w tym miejscu trzeba, że zupełnie niezrozumiałym byłoby, aby pozwana wbrew ofercie powódki zakładającej, że cena w zakresie prac zbrojarskich na rampie wjazdowej jest określona w oparciu o przelicznik wagowy (tona), dążyła do zawarcia umowy niekorzystnej dla siebie, a więc opartej na przeliczniku opartym na metrach kwadratowych. Umowa z 12 listopada 2014 r. była zawierana nie w drodze bezpośrednich negocjacji, lecz głównie poprzez uzgodnienia mailowe, co niewątpliwie sprzyjało błędom. Biorąc pod uwagę powyższe, nie sposób zatem podzielić zarzut co do naruszenia art. 65 k.c.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. „przez niewłaściwe ich zastosowanie i uznanie, że doszło do oczywistej omyłki pisarskiej co do jednostki miary zbrojenia”. Jak już wyżej wspomniano, zaoferowany przez powódkę materiał dowodowy nie pozwalał przyjąć, że strony zgodnie - w ramach zasady swobody umów - przyjęły i to wbrew ofercie samej powódki, że cena w zakresie prac zbrojarskich na rampie wjazdowej jest określona w oparciu o przelicznik metra kwadratowego, a nie przelicznik wagowy (tona). Powódka nie wykazała, aby zgodnie z zasadą swobody umów, strony tak się właśnie umówiły. Wręcz przeciwnie, świadek M. K. (2) traktował podaną cenę prac zbrojarskich w oparciu o przelicznik metra kwadratowego, jako oczywistą omyłkę. Dla

biegłego było zresztą „zaskoczeniem”, że do umowy wpisano jednostkę w metrach kwadratowych. Według biegłego sądowego „zakup zbrojenia jest zawsze wagowy”.

Podzielić zatem należało pogląd sądu I instancji, że do umowy z dnia 12 listopada 2014 r. wkradła się omyłka pisarska. W tym miejscu przypomnieć trzeba, że powódka złożyła pozwanej oświadczenie z dnia 3 grudnia 2015 r. o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli w § 2 ust. 1 lit f umowy z 12 listopada 2014 r. co do podanej w tejże umowie cenie jednostkowej za przygotowanie i montaż zbrojenia. W ocenie pozwanej – co wynikało z omawianego oświadczenia – pozwana stała na stanowisku - że cena za przygotowanie i montaż zbrojenia „miała wynosić 1.100 zł za tonę, a nie 1.100 zł za metr kwadratowy” (k. 126). Oświadczenie to nie prowadziło do nieważności całej umowy, czy też nieważności jej części, bowiem nie taka była zresztą rzeczywista intencja pozwanej. W istocie oświadczenie pozwanej wskazywało na błąd, co do ceny jednostkowej przygotowania i montażu zbrojenia w kwocie 1.100 zł za „metr kwadratowy” (zamiast 1.100 zł za tonę). W każdym razie oświadczenie to dodatkowo wskazuje na wystąpienie błędu w zapisie umowy z 12 listopada 2014 r.

Innych zarzutów powódka nie podnosiła, W tej sytuacji i mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

W punkcie 2 sąd zasądził od powódki na rzecz pozwanej 8.100zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 7 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

Piotr Górecki Elżbieta Fijałkowska Ewa Staniszevska